

Příloha č. 1 Etický kodex

Terénní programy v Olomouci přijímají a respektují Etický kodex České asociace streetwork a Etický kodex pracovníků v adiktologii.

1) Etický kodex České asociace streetwork

Etický kodex pro nízkoprahové služby (terénní programy, kontaktní centra a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež) vychází z etického kodexu sociálních pracovníků, se zaměřením na sociální pracovníky a pracovnice KC, NZDM a pracovníky terénních programů (dále jen sociální pracovník/ce).

Jedná se o obecný dokument, který je závazným pro všechny individuální a skupinové členy ČAS.

1. Etické zásady obecně

- 1.1 Nízkoprahové sociální služby jsou založeny na hodnotách demokracie a lidských práv, které jsou vyjádřeny v Listině základních práv a svobod. Dále se řídí zákony České republiky.
- 1.2 Sociální pracovník/ce ctí jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.
- 1.3 Mezi základní hodnoty řadíme práva jedinců na soukromí, důvěrnost, sebeurčení a autonomii. Tyto principy se uplatňují v profesním přístupu pracovníků/pracovnic.
- 1.4 Právo každého jedince na seberealizaci v rámci programu je nezpochybnitelné, pokud nedochází k omezení takového práva u druhých osob.

- 1.5 Zařízení usiluje o vysokou odbornou úroveň, přičemž poskytuje pouze takové služby, které naplňují standardy vztahující se k nízkoprahovým sociálním službám.
- 1.6 Nezbytnou podmínkou etického přístupu je dobrá vůle pomáhat na základě znalostí, dovedností a zkušeností jednotlivcům, skupinám a komunitám při jejich rozvoji a při řešení konfliktů se společností.
- 1.7 Profesionální odpovědnost (v rámci pracovně právního vztahu) má prioritu před osobními zájmy.

2. Etické zásady ve vztahu ke klientům

- 2.1 Pracovník/ce respektuje uživatele služeb jako partnera se všemi právy a povinnostmi, včetně zodpovědnosti za svůj život.
- 2.2 Pracovník/ce jedná tak, aby nebyla poškozována důstojnost a lidská práva uživatelů služeb.
- 2.3 Pracovník/ce přistupuje se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace ke všem uživatelům služeb.
- 2.4 Pracovník/ce shromažďuje pouze informace nezbytně nutné pro poskytování služeb. Chrání klientova práva na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se vztahují k uživatelům služeb.
- 2.5 Pracovník/ce předchází závislosti uživatele na službě.

3. Etické zásady ve vztahu k zaměstnavateli

- 3.1 Pracovník/ce plní odpovědně povinnosti vyplývající ze závazků k svému zaměstnavateli.
- 3.2 Pracovník/ce se podílí na vytváření prostředí, které umožňuje naplňování zásad tohoto kodexu.

- 3.3 Pracovník/ce se podílí na ovlivňování pracovních postupů s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb.

4. Etické zásady kolegiality

- 4.1 Pracovník/ce respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vyhledává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytované služby.
- 4.2 Pracovník/ce respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů a ostatních odborníků. Připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem.

5. Etické zásady odbornosti a povolání

- 5.1 Pracovník/ce dbá na udržování a zvyšování profesní prestiže. Upozorňuje vhodným způsobem na prokazatelně nekvalitní a neodborné poskytování služeb.
- 5.2 Pracovník/ce se usiluje o zvyšování odborné úrovně své práce a celoživotní prohlubování kvalifikace.
- 5.3 Pracovník/ce dbá o odpovídající nastavení svých hranic v oblasti své profese, oblasti konkrétní služby či organizace, oblasti vztahu s klienty a v oblasti svého soukromého života.

6. Řešení etických otázek

- 6.1 Pracovník/ce reflektuje etické otázky spojené s výkonem profese. Usiluje o jejich řešení za využití standardních prostředků. Závažné etické otázky postupuje k řešení v rámci externí supervize. Každý člen týmu má mít možnost diskutovat a analyzovat tyto problémy ve spolupráci se všemi stranami, kterých se problém týká.
- 6.2 Pokud není možné využít standardní nástroje reflexe etických otázek dle předcházejícího bodu, má pracovník povinnost využít odvolací nástroj v podobě Rady pro etiku a supervizi České asociace streetwork.

7. Etické zásady ve vztahu ke společnosti

- 7.1 Pracovník/ce má právo i povinnost upozorňovat širokou veřejnost a příslušné orgány na případy porušování zákonů a oprávněných zájmů občanů.
- 7.2 Zasazuje se o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlnosti tím, že podněcuje změny v zákonech, v politice státu i v politice mezinárodní.
- 7.3 Upozorňuje na možnost spravedlivějšího rozdělení společenských zdrojů a spotřebu zajistit přístup k těmto zdrojům těm, kteří to potřebují.
- 7.4 Působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny osoby, a to se zvláštním zřetelem ke znevýhodněným a postiženým jedincům a skupinám.
- 7.5 Pracovník/ce působí na zlepšení podmínek, které zvyšují vážnost a úctu ke kulturám, které vytvořilo lidstvo.
- 7.6 Pracovník/ce požaduje uznání toho, že je zodpovědný za své jednání vůči osobám, se kterými pracuje, vůči kolegům, zaměstnavatelům, profesní organizaci a vzhledem k zákonným ustanovením, a že tyto odpovědnosti mohou být ve vzájemném konfliktu.

Tato verze etického kodexu byla revidována v lednu 2017.

2) Etický kodex pracovníků v adiktologii

1/ Všichni pracovníci v adiktologii, (asociovaní ve Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP (SNN), Asociaci nestátních organizací poskytujících adiktologické a sociální služby pro osoby ohrožené závislostním chováním (A.N.O) a České asociaci adiktologů (ČAA), její sekce a přidružené organizace), přijímají odpovědnost vůči sobě i klientům/pacientům (dále jen klienti), kteří se jim svěřili do péče a vstoupili s nimi do specifického vztahu.

2/ Pracovníci mají dobrou znalost etického kodexu a integrují etická témata do své praxe. SNN, ANO, ČAA věnují pozornost etickým otázkám, k naplnění funkcí etického kodexu zřizují etickou komisi, pořádají vzdělávací akce s tímto tématem a na odborné půdě diskutují otázky etiky.

3/ Etický kodex slouží:

- a) k ochraně klienta před poškozením, k ochraně jeho osobní integrity a zajištění bezpečí.
- b) k dobré spolupráci a komunikaci mezi různými spolupracujícími odborníky v oblasti adiktologie a podpoře etického chování mezi kolegy.
- c) jako základ pro řešení etických dilemat a stížností na etická pochybení.
- d) jako průvodce a inspirátor profesionálního jednání pro pracovníky v adiktologických službách (dále jen pracovníci).

I. Závaznost

1/ Etický kodex je závazný pro všechny členy výše uvedených společností a je v souladu s etickými směrnicemi jednotlivých specifických profesí, které v oboru adiktologie pracují. Tento etický kodex nenahrazuje jednotlivé profesní kodexy.

II. Adiktologie

1/ Adiktologie je interdisciplinární obor zaměřující se na základě bio-psycho-socio-spirituálního modelu závislosti na poruchy související s užíváním psychotropních látek a příbuzné poruchy se závislostním chováním z hlediska jejich prevence, včasné intervence, poradenství, léčby, sociální rehabilitace a sociálního začleňování osob s těmito poruchami a souvisejících výzkumných a metodologických aspektů.

2/ V rámci tohoto oboru svoji profesi vykonávají adiktologové, lékaři, zdravotní sestry, sociální pracovníci, psychoterapeuti, psychologové, pedagogové a další odborníci. Všechny tyto profese poskytují odbornou péči v rámci primární, sekundární a terciární prevence závislosti.

2/ Adiktologická péče je založena na interakci mezi jedním nebo více klienty a jedním nebo více pracovníky, s cílem změny životního stylu či dalšího rozvoje osobnosti.

3/ Od pracovníků se požaduje, aby používali svou odbornost s vážností vůči důstojnosti a sebeúctě jednotlivce (klient, jeho rodina, kolegové), a v nejlepším zájmu klientů.

III. Profesionální kompetence

1/ Pracovníci vykonávají svoji profesi kompetentním způsobem. Věnují pozornost vývoji oboru a svému dalšímu sebevzdělání. Svoji praxi vykonávají v rámci adiktologické komunity a mají povědomí o vývoji teorií a metod.

2/ Pracovníci omezují svoji praxi na takové postupy, které odpovídají uznávané praxi, aktuálním vědeckým poznatkům a příslušným zákonným normám, a v nichž se mohou vykázat dostatečným a potvrzeným vzděláním, znalostmi a zkušenostmi.

3/ Pracovníci si jsou vědomi své odpovědnosti za proces doprovázení klienta během péče (léčby), jsou si vědomi hranic, které jsou nezbytné k vytvoření bezpečného vztahu, který umožní úzdravu a osobnostní růst klientů. Vyhýbají se tomu, aby poškodili klienta nebo pověst profese.

4/ Profesionální chování pracovníka vychází z jeho odborné role, charakterizované profesionálním vztahem. Pracovník je odpovědný za to, že s klientem není v jiném vztahu, který by profesionální vztah mohl narušit. Pracovník si je vědom toho, že nerovnováha vědomosti a rozložení moci ovlivňuje profesionální vztah pracovníka s klienty i kolegy. Čím větší je závislost klienta na pracovníkovi, tím je větší odpovědnost pracovníka. Odpovědnost pracovníka se odvozuje od stadia a druhu profesionálního vztahu. Pracovník si je vědom své moci vůči klientovi a nezneužívá jí, stejně tak nezneužívá jeho důvěru.

5/ Pracovník nevykonává svoji praxi, pokud jeho schopnosti či úsudek jsou nepříznivě ovlivněny, a to i dočasně.

6/ Pracovník pravidelně svoji práci s klientem konzultuje s kolegy, nechává se odborně vést, využívá supervizi.

7/ Pracovník přesně a pravdivě informuje klienty o alternativních možnostech pomoci a léčby, přesně formuluje odborné zprávy a názory a poctivě a přesně informuje klienta o cenách jemu poskytovaných služeb.

8/ Pracovník neodkladně poskytuje první pomoc v případech ohrožení života a bezprostředního vážného ohrožení zdraví, popř. předávkování.

9/ Pracovník odpovídá za kontinuitu odborné péče, spolupracuje s dalšími odborníky a v případě, kdy musí přerušit nebo ukončit svoji angažovanost v případě, zajišťuje klientovi další nezbytnou péči. Kolegům v navazující péči předává zjištěné nálezy a s vědomím klienta je informuje o dosavadním průběhu péče.

10/ Odpovědnost vůči klientovi trvá i po formálním ukončení profesionálního vztahu. Povinnost zachovávat důvěrnost osobních a citlivých údajů a nezneužívat je, stejně jako respekt k právům (viz čl.IV.) trvá i po formálním ukončení profesionálního vztahu.

IV. Respekt k právům

1/ Pracovníci mají hluboký respekt ke klientovi a jeho blízkým. Respektují práva klientů na soukromí, důvěrnost informací, sebeurčení a autonomii.

2/ Pracovníci mají respekt k vědomostem, vzhledu, zkušenostem a odborným znalostem klientů, kolegů a veřejnosti. Uvědomují si individuální jedinečnost jedince ve vztahu ke kulturním, gender specifickým, sexuální orientaci, rasové a národnostní příslušnosti, původu, věku, náboženství, jazyku a socioekonomickému statusu.

3/ Pracovník nesmí zneužívat profesionální vztah k dalším osobním, nekontraktovaným hmotným, náboženským, politickým nebo jiným ideologickým ziskům. Pracovník nenavazuje sexuální vztahy s klientem.

4/ Pracovník uzavírá s klientem pouze takový kontrakt, jehož nárokům je schopen dostát a poskytuje klientovi pouze dohodnutou péči.

V. Soukromí a důvěrnost informací

1/ Pracovníci jsou vázáni principem mlčenlivosti o všech skutečnostech, které se dozvěděli v průběhu práce s klientem.

2/ Pracovníci od klientů sbírají pouze takové informace, které nezbytně potřebují k naplnění kontraktu s klientem, popř. takové, které musí sbírat dle platných zákonů

3/ Pracovníci veškeré záznamy o klientech a práci s nimi považují za důvěrné, neposkytují je třetím osobám bez souhlasu klienta a odpovídají za jejich bezpečně zajištění.

4/ Pracovníci si jsou vědomi omezení v zachování důvěrnosti informací v souladu se zákonem a informují o nich klienty.

VI. Informování o poskytované péči

1/ Před zahájením a v průběhu péče (léčby) pracovník informuje klienta o profesionálních postupech péče a léčby, používaných metodách a pravděpodobných následcích a výsledcích péče. Dále je informován o tom, jak je vedena a zajištěna dokumentace jeho spolupráce s pracovníkem.

2/ Pracovník informuje klienta, kdy, v jakých situacích a na jak dlouho může být omezeno klientovo právo na sebeurčení (z důvodu věku, duševního zdraví, omezení stanovených (soudem)).

VII. Vztahy s kolegy

1/ Základem vztahů mezi pracovníky je vzájemně čestné, slušné, společensky korektní chování spolu s kritickou náročností, respektováním kompetence a přiznáním práva na odlišný názor.

2/ Pracovník při veřejných vystoupeních a práci s klientem se zdržuje urážlivých výroků nebo narážek ve vztahu ke stavu, kvalifikaci nebo povaze jiného kolegy. Naproti tomu je vítaná přímá nebo osobní kritika.

3/ Pracovník je odpovědný za konfrontaci kolegy, jestliže má podložený předpoklad, že se kolega chová v rozporu s etickým kodexem. Pokud během komunikace s kolegou nedojde k nalezení řešení, je povinen informovat jeho odbornou společnost či zaměstnavatele.

VIII. Etická dilemata

1/ Etické dilema je situace, kdy pracovník musí učinit takové rozhodnutí, při němž musí volit z několika alternativ, z nichž žádná není ta dobrá, optimální.

2/ Pracovníci se pravidelně setkávají s řešením etických dilemat v praxi. Jejich povinností je tato dilemata zkoumat, objasňovat a konzultovat s kolegy.

3/ Pracovníci jsou podporováni v tom, aby upozorňovali na etická dilemata a jejich rizika vhodným způsobem své vedoucí a předkládali je v supervizi.

IX. Střety zájmů

1/ Pracovníci uvažují o případných možných střetech svých zájmů se zájmem klienta.

2/ Pracovník si je vědom toho, že jeho spolupráce s výrobcí léků, tabáku, alkoholu a provozovateli hazardních her, je vždy v potenciálním střetu zájmu se zájmy klientů. Z toho důvodu přistupuje k takové situaci obzvlášť obezřetně a s plnou odpovědností.

X. Vzdělávání a supervize

1/ Pracovníci, kteří působí jako pedagogové v oboru, tohoto kodexu též dbají, seznamují s ním studenty a posluchače, upozorňují je na jeho zásady a etická dilemata, učí je nalézat vhodná řešení a dbát na zvyšování jejich etického vědomí.

2/ Totéž v přiměřené formě platí pro pracovníky, kteří působí v oboru jako supervizoři.

XI. Výzkum

1/ Pracovníci provádějící výzkum s klienty, jejich blízkými a jinými fyzickými i právníckými osobami, aplikují zásady příslušných etických kodexu týkající se výzkumů na plánování, provádění, vyhodnocení a zveřejnění výzkumné studie. Jsou odpovědní za to, že jejich další spolupracovníci na výzkumu tyto zásady znají a zasazují se o jejich dodržování.

Verze 3: 11.12.2013